

ARBEIDSRETTE

DOM

Avsagt: 3. juni 2010

Saksnr.: 24/2009

Lnr.: 25/2010

Dommere: Jakob Wahl
Tron Løkken Sundet
Gunvald Gussgard
Tove Stangnes
Thor Boger
Kjell Bjørndalen
Karin Ask-Henriksen

Saken gjelder: Spørsmål om ansatte i Stavanger Symfoniorkester har krav på kompensasjonstillegg ved utenlandsreiser, jf. Overenskomst del B § 14.1.2

LO Stat, med Musikernes
Fellesorganisasjon

Advokat Thomas Keiserud

mot

1. Spekter
2. Stavanger Symfoniorkester

Advokat Rannveig Arthur

DOM

- (1) Saken gjelder spørsmål om ansatte i Stavanger Symfoniorkester har krav på kompensasjonstillegg, jf. Overenskomst del B § 14.1.2 bokstav a og c jf. særavtale for reiser utenlands for statens regning § 10 nr. 2.
- (2) **Sakens tariffrettslige ramme**
Partene er bundet av Hovedavtale mellom Spekter og LO v/LO stat for perioden 2008–2011 og av Overenskomst del A mellom Spekter og LO v/LO stat med vedlegg for perioden 1. april 2008–31. mars 2010. Partene er videre bundet av Overenskomst del B mellom Stavanger Symfoniorkester og Musikernes Fellesorganisasjon (MFO) for perioden 1. april 2008–31. mars 2010 (SSO-overenskomsten).
- (3) SSO-overenskomsten kapittel 1 § 14, ”Reise- og turnebestemmelser” lyder slik:

”§ 14 Reise- og turnebestemmelser

14.1 Alminnelige bestemmelser

14.1.1 Definisjoner [...]

14.1.2 Statens reiseregulativ

- a. Statens reiseregulativ gjelder for området.
- b. Bestemmelsene i statens reiseregulativ gjøres gjeldende for alle som reiser innenlands i tjeneste for virksomheten hvis ikke annet er bestemt eller følger av tilsetningsvilkårene.
- c. For reiser utenfor riket og for reiser av særlig art, kan virksomhetene lokalt inngå avtale med de tilsattes organisasjoner om annen godtgjørelse enn bestemt i reiseregulativet og om særlige regler for beregningen. For slike reiser kan virksomhetene også inngå lokale avtaler vedrørende øvrige bestemmelser i § 14.
- d. Spørsmålet om turneplikt henvises til særbestemmelser for de enkelte grupper.
- e. Dagsreise og turnedager skal ikke for noen enkeltvis vedkommende til sammen overstige 120 dager i året.
- f. For tjenestereiser gjelder § 8 i Hovedtariffavtalen i staten, fellesbestemmelser.

[...]

14.2 Reisetid, arbeidstid, fritid

For arbeid mellom kl. 24.00 og 08.00 utbetales det i tillegg til ordinærlønn 100 % pr. påbegynt time. For reise i samme tidsrom betales ordinær timelønn, såfremt det ikke gis nattillegg eller soveplass benyttes.

[...]

14.3.3 Reise og arbeid på fridager

Må det arbeides eller reises på fridager som ikke kompenseres med andre fridager, betales dette med tillegg til ordinær lønn + 100 % for hver påbegynt time.”

- (4) Tariffavtalene har fra 1978 hatt bestemmelser om at statens reiseregulativ gjelder for området. Det har vært enkelte variasjoner i ordlyden, uten at dette er av betydning for tolkingen av den bestemmelse som er tema i den foreliggende tvisten. Fra 1990 ble det

opprettet en felles overenskomst for symfoniorkestrene. I overenskomsten for perioden 1. mai 1990 til 30. april 1991 for Filharmonisk Selskap, Musikselskabet Harmonien, Trondheim Symfoniorkester og Stavanger Symfoniorkester § 2 bokstav b om "Annen tjeneste", var det i nr. 1 bestemt at "Statens reiseregulativ gjøres gjeldende for musikerne i samtlige orkestre på turnéer og tjenestereiser". Denne overenskomsten ble avløst av Orkesteravtalen som gjaldt alle profesjonelle orkestre. I Orkesteravtalen mellom LO Stat og MFO på den ene siden og NAVO og Norsk Teater- og orkesterforening på den andre siden for perioden 1. mai 2000 til 31. mars 2002 § 15.11 var det bestemt at "Statens reiseregulativ gjelder for området". Fra 2002 ble Orkesteravtalen delt opp slik at overenskomsten inngås på virksomhetsnivå. Bestemmelsen om at statens reiseregulativ "gjelder for området" ble videreført uten endring ved opprettelse av SSO-overenskomsten, og bestemmelsen skal ikke ha vært tema i forhandlingene mellom partene i 2002 eller ved senere tariffrevisjoner.

- (5) Henvisningen til statens reiseregulativ er til statens særavtaler for reiser utenlands og innenlands. Den foreliggende saken gjelder rekkevidden av henvisningen til særavtalen for reiser utenlands. Henvisninger i det følgende til statens reiseregulativ/reiseregulativet er til denne særavtalen.
- (6) Orkestrenes reisevirksomhet må ses i sammenheng med bestemmelser om turnéplikt. I henhold til SSO-overenskomsten § 14.1.2 bokstav d skal spørsmålet om turnéplikt "henvises til særbestemmelser for de enkelte grupper". SSO-overenskomsten kapittel 5 § 3 lyder slik:

"Særbestemmelser for notearkivar, produksjonsleder og podieinspisient (orkesteradministrativt personale)

[...]

§ 3 Ordinær tjeneste

3.1 Arbeidets omfang

3.1.1 Musikerne plikter å medvirke ved konserter/forestillinger som er definert i tjenesteplanen.

3.1.2 Musikeren kan ikke pålegges å delta i mer enn 3 barne- og skolekonserter pr. dag.

3.1.3. Konserter som avvikles innenfor et sammenhengende tidsrom på 4 timer, regnes som én konsert, under forutsetning at det er minst 1 times pause mellom konsertene.

3.1.4 Musikeren plikter å delta i turnékonserter og andre konserter som medfører mer enn 5 timers fravær fra det ordinære arbeidsstedet i inntil 30 dager årlig, med begrensning av tjenestetid som nevnt i pkt. 3.2. Ved sammenhengende turné eller når flere turneer i én sesong samlet vil overskride 30 dager, kan tiden for den turneen som går ut over 30 dager i spesielle tilfeller forlenges med inntil 2 uker når dette godkjennes av orkesteret med 2/3 flertall.

[...]

Etter turneer på 3 dager eller mer skal musikerne ha én fridag.”

- (7) I 2007 kom partene til enighet blant annet om utvidelse av turnéplikten. I protokoll av 7. oktober 2007 fra det partssammensatte utvalget uttales det:

”Det har vært ført lokale forhandlinger i Stavanger symfoniorkester mellom arbeidstakersiden ved orkesterkomitéen og arbeidsgiversiden ved direktør og orkestersjef den 4. og 5. oktober 2007.

Bakgrunnen for de lokale forhandlingene har vært det såkalte PSU – arbeidet. Dette forutsetter endringer i tariffavtalen.

Partene er enige om at følgende punkter i dagens tariffavtale kan endres på følgende punkter;

1. Opphavsrett

Dette punktet omhandler eierskap til all lyd- og bildefestning av SSO's produkter. Partene er enige om at opphavsretten kan overføres i sin helhet til orkesterselskapet, under forutsetning av at dette er juridisk mulig ut fra nasjonal lovgivning og internasjonale konvensjoner. [...]

2. Turnéplikt

Partene er enige om at følgende definisjoner skal legges til grunn:

A. Med turné forstås reise knyttet til konsert/forestilling med overnatting.

B. Med dagsreise forstås enkeltstående reise knyttet til konsert/forestillingen uten overnatting og med hjemkomst senest kl. 24.00 på konsert/forestillingsdagen.

Ut fra disse definisjoner er partene enige om at turnéplikten kan økes fra 20 til 30 turnedager pr. sesong. Videre er partene enige om at reisetiden på konsertdager kan økes til 5 timer.

3. Oppdeling av orkesteret

[...]

4. Delt dagsverk

[...]

5. Gjennomsnittsberegning

Partene er enige om at det kan åpnes opp for gjennomsnittsberegning av tjenestetiden. [...]

6. Prosjekter som ikke kommer inn under SSO's ordinære virksomhet

Partene har en felles forståelse av at Stavanger symfoniorkester vil komme til å ha tjenester som ikke lar seg definere som ordinær orkestertjeneste. Slik tjeneste kan være: kammermusikk, ensemblekonserter og formidlingsvirksomhet. Partene er enige om at det må fremforhandles en lokal avtale som regulerer denne type virksomhet.

[...]

- (8) I denne sammenheng nevnes at tilsvarende forhandlinger om utvidelse av turnéplikt og særlig regulering av godtgjøring for dette tidligere har funnet sted for andre orkestre. I hovedtariffavtalen for perioden 1. mai 1998–30. april 2000 var det inntatt følgende bestemmelse for Oslo Filharmoniske Orkester, jf. § 4.1.3:

”Musikere tilsatt i Oslo Filharmoniske Orkester utbetales et tillegg på B-regulativets trinn 22 for turnéplikt ut over 20 døgn, jfr. pkt. 3.1.6 siste ledd. Fra 1.7.1998 skal tillegget være B-regulativets trinn 24.”

- (9) Den 27. april 2004 ble det mellom Stiftelsen Harmonien og MFO inngått slik protokoll:

”1. Lønnsendringer

[...]

2. Andre endringer

Med virkning fra 1. november 2004 utvides turnéplikten med 7 dager pr. seson. For dette gis et lønnstillegg på kr. 6.000 pr. år.

Partene er enige om at det kan avtales utvidelse av turnéplikten med ytterligere 8 dager og øke lønnstillegget med ytterligere 6.000 pr. år når virksomhetens økonomi tillater det. Nærmere vilkår fastsettes i forhandlinger. Partene er enige om at det samtidig skal forhandles om fonograminnspillinger i tjenestetiden og fast lønnstillegg for dette.”

(10) Hvilken betydning forhandlingene om turnéplikt har for sakens spørsmål, vil Arbeidsretten komme tilbake til nedenfor under rettens merknader.

(11) Nærmere om den foreliggende tvisten

Fornyings- og administrasjonsdepartementet og hovedsammenslutningene ble i 2009 enige om endring av reiseregulativet med virkning fra 1. mars 2009. Det ble blant annet innført et kompensasjonstillegg, jf. reiseregulativet § 10:

”§ 10 Kompensasjon

1. For reisetid utenom ordinær arbeidstid og på frilørdag-, søn- og helgedager, gis en kompensasjon på 30 minutter pr. reisetime.

Bestemmelsen skal ikke virke begrensende i forhold til andre ordninger som eksisterer. Dersom beregnet reisetid ikke kan gis som fritid, utbetales timelønn etter C-tabellen, 37,5-timers satsen, for beregnet reisetid.

2. I tillegg tilstås et kompensasjonstillegg for tjenestereisen på kr 400,- pr. døgn utover 12 timer.”

(12) I forbindelse med Stavanger Symfoniorkesters utenlandsturné 27.–28. mai 2009 til Emden i Tyskland, ble det i reiseregningene fremmet krav om utbetaling av kompensasjonstillegg i henhold til reiseregulativet § 10 nr. 2. Arbeidsgiver avslo kravet.

(13) I protokoll fra tvisteforhandlinger den 10. juni 2009 mellom de tillitsvalgte og Stavanger Symfoniorkester uttales det:

”Arbeidsgiver argumenterer med:

Begrunnelsen til at vi ikke utbetaler kompensasjonstillegget på 400 kroner per døgn ved utenlandsreiser er;

- **Diett er en skattefri utbetaling for å dekke kost og nattillegg.**
- **Det ekstra tillegget for utenlandsreiser er skattepliktig, og bør ikke sees på som dekning for kost og nattillegg, uten som en generell kompensasjon ved utenlandsreiser, og det bør derfor ikke være automatikk i at ansatte får dette tillegget.**
- **Hvis dette tillegget skal betales til de ansatte, bør vi se på hele ordningen med kompensasjon ved utenlandsreiser.**

De tillitsvalgte argumenterer med:

Kompensasjonstillegget på kr. 400,- pr. døgn utover 12 timer ved utenlandsreiser skal utbetales fordi:

Overenskomsten mellom LO i Norge v/LO Stat/MFO og Spekter/Stavanger symfoniorkester fastslår i fellesbestemmelsene § 14.1.2 a og c:

[...]

De tillitsvalgte kan ikke se at det er avtalt annen kompensasjon enn statens reiseregulativ og mener derfor at Statens reiseregulativ for utenlandsreiser gjøres gjelden[d]e i sin helhet med de forandringer som gjordes gjelden[d]e fra 1. [m]ars 2009.

[...]"

- (14) I protokoll fra tvisteforhandlingene mellom LO Stat og Spekter uttales det:

"Det vises til uenighetsprotokoll fra forhandlingsmøte mellom de lokale partene avholdt 10.06.09.

Partene har i dagens møte drøftet de forskjellige forhold i saken.

Partene kom ikke til enighet."

- (15) LO Stat, med MFO, tok ut stevning for Arbeidsretten 24. september 2009. Hovedforhandling ble gjennomført 20. mai 2010. To partsrepresentanter avga forklaring, og seks vitner ble avhørt.
- (16) *LO Stat*, med Musikernes Fellesorganisasjon, har i korte trekk anført:
- (17) Etter ordlyden i SSO-overenskomsten § 14.1.2 bokstav a "gjelder" reiseregulativet for området. Ordlyden har ingen begrensning til bestemmelser om utgiftsdekning. Når ordlyden er klar er det ikke grunnlag for en innskrenkende tolking, se til sammenligning Arbeidsrettens dom 27. mai 2009 (ARD-2009-9) avsnitt 42 og 44. Dersom henvisningen bare skal gjelde reiseregulativets bestemmelser om utgiftsdekning, måtte en slik begrensning enten ha vært inntatt i ordlyden ved opprettelsen av SSO-overenskomsten i 2002 eller ved senere revisjoner. Tariffreguleringen på KS-området viser at det er mulig å formulere en tilstrekkelig presis begrensning av bestemmelsen, og dette er også gjort i utkastet til Overenskomst del B mellom Stiftelsen MIC Norsk Musikkinformasjon og Spekter på den ene siden og LO og MFO på den andre siden for perioden 1. april 2010 til 31. mars 2012.
- (18) Rettstekniske hensyn taler mot en innskrenkende tolking ut fra hensiktsmessighetsvurderinger. Dersom det i den klare ordlyden skal innfortolkes et unntak for kompensasjonstillegg kan det oppstå tvilsomme avgrensningsspørsmål ved fremtidige endringer av reiseregulativet. Dette vil også virke konfliktskapende. Den

nærmere begrensningen av bestemmelsen er en interessetvist, og kan ikke løses ved en fortolking av avtalen.

- (19) Formålsbetraktninger gir ingen holdepunkter for en innskrenkende tolking. Det er godt mulig at det fra arbeidsgiversiden er lagt vekt på at regulativets bestemmelser er enkle å praktisere fordi beløpene ikke er skattepliktige, men dette har aldri blitt klargjort overfor tariffmotparten og er heller ikke det eneste formålet med henvisningen. Henvisningen er også et utslag av en tanke om at ansatte i orkestrene i størst mulig grad skal ha samme lønns- og arbeidsvilkår som ansatte i staten. Det er heller ikke grunnlag for en statisk tolking av henvisningen til reiseregulativet slik at den kun gjelder de bestemmelser som gjaldt da henvisningsbestemmelsen ble inntatt i overenskomsten. Henvisningen er etter sin ordlyd til det reiseregulativet som til enhver tid gjelder.
- (20) Overenskomsten del B § 14.1.2 bokstav a bestemmer uten forbehold at reiseregulativet gjelder, men det kan inngås lokale avtaler om annen godtgjørelse. Slik avtale er ikke inngått. Bestemmelser om turnéplikt er ingen avtale om unntak fra § 14.1.2 bokstav a jf. c. Et eventuelt særlig tillegg som ble gitt for den ulempe som er forbundet med reisevirksomheten gir ikke grunnlag for en innskrenkende tolking av henvisningen til reiseregulativet. Formålet med kompensasjonstillegget er å kompensere for det faktiske reisefravær, mens tillegget for turnévirksomhet kompenserer for selve reisevirksomheten.
- (21) Det er nedlagt slik justert påstand:

”1. Overenskomsten del B mellom Musikernes fellesorganisasjon og Norsk Tjenestemannslag på den ene siden og Stavanger Symfoniorkester på den andre siden for perioden 01.04.2008 – 31.03.2010 § 14.1.2 skal forstås slik at ansatte hos Stavanger Symfoniorkester har krav på et kompensasjonstillegg på kr. 400,- per døgn utover 12 timer ved utenlandsreiser i henhold til Særavtale for reiser utenlands for statens regning for perioden 01.03.2009 – 31.12.2011 § 10 nr. 2.

2. Stavanger Symfoniorkester er tariffrettslig forpliktet til å etterbetale kompensasjonstillegg på 400,- per døgn utover 12 timer ved utenlandsreiser i samsvar med påstand nr. 1 til de berørte ansatte.”

- (22) *Arbeidsgiverforeningen Spekter og Stavanger Symfoniorkester* har i korte trekk anført:

Formålet med henvisningen i Overenskomsten del B § 14.1.2 til statens reiseregulativ var at orkestrene skulle følge statens satser for kostgodtgjørelse og utgiftsdekning. Hva som ligger i formuleringen om at reiseregulativet ”gjelder for området” må ses i lys av hvilke

bestemmelser reiseregulativet hadde da formuleringen første gang ble inntatt i overenskomsten. På dette tidspunktet hadde reiseregulativet kun bestemmelser om kostgodtgjørelse, nattillegg, utgiftsdekning og forsikringer.

- (23) Kompensasjonstillegget ble innført med virkning fra 1. mai 2009. Reiseregulativet har frem til 2006 kun hatt bestemmelser om utgiftsdekning. Kompensasjonstillegget er skattepliktig lønn for arbeidstakerne, og skiller seg på denne måten klart ut fra de øvrige tilleggene i reiseregulativet. Orkestrene i Norge har fulgt kostsatsene i reiseregulativet fordi disse ikke er skattepliktige, og beregningen er enkel å praktisere. Det har imidlertid blitt innført skatteplikt for nattillegg i tilfeller hvor arbeidstaker ikke har dokumentert tilsvarende utgifter til hotellregning. Stavanger Symfoniorkester har imidlertid opprettholdt praksis med ren utgiftsdekning ved at det for disse hotellutgifter er orkesteret som bestiller og betaler for hotellopphold. Det er på denne bakgrunn ikke tilstrekkelige holdepunkter for å legge til grunn at orkestrene skal følge det til enhver tid gjeldende reiseregulativ.
- (24) Sammenhengen i SSO-overenskomsten taler klart for at det kun er bestemmelser i reiseregulativet som har karakter av utgiftsdekning som er gjeldende for området. Overenskomsten § 14 om reise- og turnébestemmelser og kapittel 5 med særbestemmelser om blant annet fridagskompensasjon har kompensasjonsregler som overlapper med de nye kompensasjonsreglene i reiseregulativet. Verken Stavanger Symfoniorkester eller de øvrige symfoniorkestrene har praktisert bestemmelsen i reiseregulativet om beregning av arbeidstid eller kompensasjon for reisetid. Dette bygger på en forutsetning om at reiseregulativet § 10 ikke får anvendelse. I tillegg kommer at det allerede er gitt en viss lønnskompensasjon for turnéplikt. Dette lønnstillegget har samme formål som kompensasjonstillegget. Kompensasjonstillegget er lønn og skal kompensere for ulempen med å være på tjenestereise. Ved fastsettelse av den alminnelige lønn for ansatte i orkestrene blir det i lønnen lagt inn et generelt tillegg for turnéplikten. Ved utvidelsen av turnéplikten fra 20 til 30 dager i 2007 ble det gitt et tillegg på 15 500 kroner som utbetales uavhengig av om det er reise innenlands eller utenlands. Dersom det også tilstår et kompensasjonstillegg vil samme ulempe bli dekket to ganger.
- (25) Det er nedlagt slik påstand:

”De saksøkte frifinnes.”

(26) **Arbeidsrettens merknader**

Arbeidsretten har for spørsmålet om SSO-overenskomsten § 14.1.2 må forstås slik at ansatte ved utenlandsreiser har krav på et kompensasjonstillegg på 400 kroner, delt seg i et flertall og et mindretall. Flertallet, *dommerne Wahl, Sundet, Gussgard, Stangnes og Bjørndalen*, vil bemerke:

- (27) SSO-overenskomsten del B § 14.1.2 bokstav a bestemmer at statens reiseregulativ "gjelder for området". Det er ingen begrensning til regulativet slik det lyder for en bestemt tariffperiode eller til utvalgte bestemmelser i disse særavtalene. Det er etter ordlyden det til enhver tid gjeldende reiseregulativ som får anvendelse. Som et utgangspunkt vil endringer av satser og tilføyelse av nye bestemmelser i regulativet også gjelde innenfor området for SSO-overenskomsten. I denne forbindelse bemerkes at da administrasjonen i Bergen Filharmoniske Orkester kort tid før en utenlandsturné i begynnelsen av mars 2009 ble klar over endringen i reiseregulativet, ble partene muntlig enige om at de ansatte skulle avstå fra å kreve kompensasjonstillegget for denne turnéen. Ut fra det som er opplyst i forklaringer fra orkesterets administrerende direktør Sten Cranner og hovedtillitsvalgt Dagfinn Rohde, ble partene enige om å utsette diskusjonen om det tariffrettslige tolkingsspørsmålet. Orkesterets tilnærming til problemstillingen bekrefter imidlertid den umiddelbare slutning fra tariffavtalens ordlyd, det vil si at det er det til enhver tid gjeldende reiseregulativ som får anvendelse, herunder bestemmelser om kompensasjonstillegg.
- (28) Tariffavtalens systematikk gir ikke holdepunkter for en innskrenkende tolking. Henvisningen til reiseregulativet er inntatt i § 14.1 "Alminnelige bestemmelser", det vil si bestemmelser som gjelder generelt. Det er i § 14.1.2 om "Statens reiseregulativ" åpnet for avvikende regulering. For reiser innenlands er det bestemt at reiseregulativet for innenlands reiser gjelder "hvis ikke annet er bestemt eller følger av tilsettingsvilkårene", jf. § 14.1.2 bokstav b. For reiser utenfor riket og for reiser av særlig art er unntaksregelen formulert på en annen måte. Det må i slike tilfeller inngås lokal avtale "om annen godtgjørelse enn bestemt i reiseregulativet og om særlige regler for beregningen", og for slike reiser kan det også inngås lokale avtaler "vedrørende øvrige bestemmelser i § 14", jf. § 14.1.2 bokstav c. Henvisningen til inngåelse av en "lokal" avtale er videreført fra tidligere felles overenskomster for orkestrene. Det sentrale nå er det krav til klar markering av at noe annet skal gjelde som ligger i at det må foreligge en avvikende "avtale". I tillegg kommer selvsagt at SSO-overenskomsten selv kan inneholde en avvikende og spesiell

regulering som vil gå foran bestemmelsene i reiseregulativet. Det er derfor ikke av betydning at reiseregulativet § 10 nr. 1 om kompensasjon for reisetid ikke har blitt praktisert. På dette punktet har SSO-overenskomsten egne regler om beregningen, både hva gjelder rett til fritid og økonomisk kompensasjon for reisetid, jf. blant annet SSO-overenskomsten § 14.3. Det er også i reiseregulativet § 10 nr. 1 annet ledd presisert at nr. 1 "ikke [skal] virke begrensende i forhold til andre ordninger som eksisterer". I denne forbindelse må det også merkes at § 14.1.2 bokstav f presiserer at for "tjenestereiser gjelder § 8 i Hovedtariffavtalen i staten, fellesbestemmelser". Paragraf 8 i fellesbestemmelsene gjelder kompensasjon for reiser innenlands, og angir i korte trekk i hvilken utstrekning reisetid regnes som arbeidstid og hvilken kompensasjon som skal gis for reisetid. Bestemmelsen er til dels sammenlignbar med SSO-overenskomsten § 14.3. Det samlede inntrykk er at det er et forholdsvis komplisert samspill mellom SSO-overenskomsten og det statlige reiseregulativet.

- (29) Ved en klar ordlyd og hvor bestemmelsen selv åpner for avvikende regulering, bør det utvises atskillig varsomhet med å fravike den naturlige språklige forståelse av ordlyden. Saken reiser i tillegg spørsmål om innfortolkning av begrensninger som det ville vært mulig for tariffpartene å formulere tilstrekkelig presist i bestemmelsen. Til sammenligning kan det her vises til sentral generell særavtale om reiseregulativ i KS-området for perioden 1. januar 2009–31. desember 2010 § 3 annet avsnitt som lyder:

"De til enhver tid gjeldende bestemmelser for statens tjenestemenn i "Regulativ for reiser i utlandet for statens regning", med hensyn til skyssutlegg, nattillegg, kostgodtgjøring og administrativ forpleining, gjøres gjeldende for arbeidstakere i kommunesektoren for tjenestereiser utenlands."

- (30) I utkastet til Overenskomst del B mellom Spekter og stiftelsen MIC Norsk Musikkinformasjon på den ene siden og LO og MFO på den andre siden for perioden 1. april 2010–31. mars 2012 lyder § 3.6 "Tjenestereiser og arbeidstid på reise" bokstav d slik:

"De til enhver tid gjeldende bestemmelser og satser i statens særavtaler for reiser innenlands og utenlands kommer til anvendelse med hensyn til kostgodtgjørelse og for dekning av utgifter til reise og overnatting. § 10 i særavtalen for reiser utenlands kommer ikke til anvendelse."

- (31) Et forslag om å innta en presisering av hva som kunne kreves dekket skal ha blitt foreslått i et rent uformelt forslag fra arbeidsgiversiden i forbindelse med overgangen til SSO-overenskomsten. Dette ble ikke fulgt opp som tema i forhandlingene. Utformingen og

rekkevidden av bestemmelsen var derfor ikke tema i forhandlingene i 2002. Det kan imidlertid ikke ut fra dette utledes noen klare partsforutsetninger om bestemmelsens rekkevidde.

- (32) Spørsmålet er om det for øvrig er tolkingsmomenter av vekt som tilsier en begrensning i anvendelsen av reiseregulativet for utenlandsreiser.
- (33) Saksøkte har vist til at formålet med anvendelse av reiseregulativets regler er at det er bestemmelser som er enkle å praktisere og det er ytelser som ikke er skattepliktige. Kompensasjonstillegget har karakter av lønn og faller derfor utenfor de ytelser som tradisjonelt sett omfattes av reiseregulativet. Selv om det legges til grunn at skattefri utgiftsdekning normalt er arbeidsgiversidens begrunnelse for å anvende reiseregulativet, er det ut fra bevisførselen ikke holdepunkter for å legge dette til grunn som en felles partsforutsetning. Det er heller ikke gitt at ytelsene også i fremtiden vil være skattefrie. På dette punktet har det for eksempel skjedd en endring for så vidt gjelder nattillegg. Dersom arbeidstaker ikke dokumenterer utgifter tilsvarende tillegget, er nattillegget skattepliktig. Dette har ført til at Stavanger Symfoniorkester dekker utgiftene til overnatting direkte, ved at det er orkesteret som bestiller og betaler hotell. Saksøker har på sin side vist til at orkestrene tradisjonelt var finansiert av staten, og at det derfor var et poeng at lønns- og arbeidsvilkår i størst mulig grad skulle være de samme som for statlig ansatte. Det hevdes at dette også er en del av bakgrunnen for at regulativet er gjort gjeldende for området. Dette viser at partene har hatt ulike oppfatninger om formålet med henvisningen til reiseregulativet. Det gir imidlertid ikke tilstrekkelig grunnlag for en innskrenkende tolking av ordlyden.
- (34) De saksøkte har videre anført at det ved fastsettelse av lønn er innbakt et tillegg på grunn av turnéplikt, og at dette tillegget har samme formål og funksjon som kompensasjonstillegget. Når det gjelder bakgrunnen for kompensasjonstillegget, vises til rundskriv 08/09 fra LO Stat hvor det uttales:

”Det er innført ett nytt kompensasjonstillegg på kr. 400,- pr døgn, jf. § 10 nr. 2. Tillegget er en kompensasjon for belastningen ved reise. Tillegget på kr. 400,- tilstår også for dagsreiser over 12 timer. For reiser som varer mer enn 1 døgn, regnes 12 timer eller mer inn i det nye døgnet som et nytt helt døgn. Kompensasjonstillegget er skattepliktig. Kompensasjonstillegget reguleres årlig, jf reguleringsklausul i § 16.”

- (35) Når det gjelder kompensasjon for turnéplikt er det under hovedforhandlingen særlig redegjort for tillegget som ble gitt i forbindelse med utvidelse av antall turnédager i 2007, jf. protokoll av 7. oktober 2007 fra det partssammensatte utvalget. Forhandlingene om dette tillegget synes imidlertid å ha en sammensatt bakgrunn, hvor turnéplikt var ett av flere punkter som ble drøftet mellom partene. Utfallet av forhandlingene var at det ble gitt et tillegg på 33 000 kroner, hvorav 17 500 kroner skal ha knyttet seg til fraskrivelse av opphavsrett og 15 500 kroner var tillegg som følge av utvidelsen av turnéplikten. Det som fremgår av de fremlagte avtalene og protokollene for Stavanger Symfoniorkester, Bergen Filharmoniske Orkester og Oslo Filharmoniske Orkester, er at det gis et særskilt tillegg ved utvidelse av den ellers gjeldende turnéplikten. Det er for øvrig ikke klarlagt hvilke overveielser som ligger til grunn for og hvilke tillegg som er inkludert i den generelle lønnsdannelsen ved fastsettelse av den alminnelige turnéplikts omfang. Etter flertallets vurdering er de mer generelle vurderinger som er foretatt ved fastsettelse av de ansattes lønn, hvor det blant annet ses hen til turnéplikten, ikke tilstrekkelig til å legge til grunn at partene ved avtale har begrenset anvendelsen av reiseregulativet for utenlandsreiser. Det tillegg som legges inn i den generelle lønnen kan ikke tallfestes. Lønnstillegget er heller ikke konkretisert på samme måte som godtgjørelse for reisetid, hvor det er grunnlag for å utelukke anvendelse av reiseregulativet § 10 nr. 1.
- (36) De tariffrettslige tolkingsmomentene kan etter omstendighetene tilsi at bestemmelser i det regelverket tariffavtalen viser til og bygger på, ikke uten videre kan legges til grunn som tariffrettslig norm. De saksøkte har i denne forbindelse vist til ARD 1995 side 48. Ut fra tariffhistorikken i den saken var det helt andre holdepunkter for hva som var partenes hensikt. Henvisningen til reiseregulativet hadde også en klarere forankring i en bestemt form for regulering i reiseregulativet, og anvendelse av reiseregulativet i den saken ville også ha gitt dårlig sammenheng i tariffreguleringen, ved at en bestemmelse i særavtalen ville blitt innholdsløs. Dette er ikke tilfellet i den foreliggende saken. Bestemmelsen om at reiseregulativet gjelder har alltid vært generell og uten forbehold for endringer i det regelverket det vises til. Overenskomstene har heller ikke hatt egne bestemmelser som partene har valgt å avvike til fordel for en henvisning til reiseregulativet. Det er for øvrig ikke andre forhold som kan begrunne en innskrenkende tolking av bestemmelsen.
- (37) På denne bakgrunn har Arbeidsrettens flertall kommet til at saksøker må få medhold i sin påstand.

- (38) Arbeidsrettens mindretall, *dommerne Boger og Ask-Henriksen*, har kommet til at de saksøkte må frifinnes, og vil bemerke:
- (39) Reiseregulativet har fra 1. mars 2009 bestemmelser som går ut over ren utgiftsdekning og som ligger utenfor den tradisjonelle godtgjøring som er gjort gjeldende og praktisert innenfor området for SSO-overenskomsten. Turnéplikten og de belastninger dette medfører inngår i fastsettelsen av de orkesteransattes lønn og har for dette tariffområdet naturlig sammenheng med at turnévirkosomhet er nødvendig for både orkesteret og musikerne. Den særlige godtgjørelse for de ulemper som er knyttet til turnéplikten kommer særlig klart frem av de forhandlinger som fant sted for Stavanger Symfoniorkester i 2007 om utvidelse av turnéplikten og i de sammenlignbare justeringer av turnéplikten som før dette ble gjort ved Bergen Filharmoniske Orkester og Oslo Filharmoniske Orkester. Det tillegg som gis for turnéplikt har samme formål som kompensasjonstillegget. Videre ligger det en ekstra kompensasjon i § 3.1.4 ved at det gis en fridag ved turné som varer 3 dager eller mer. Selv om det ikke er noen uttrykkelig kobling til SSO-overenskomsten § 14.1.2 bokstav c i protokollen fra 2007 eller i lønnsforhandlingene for øvrig, må innarbeidelse av tillegget for turnéplikt som en del av lønnen likestilles med en avtale om annen godtgjørelse for reisen enn den som følger av reiseregulativet. Den samlede kompensasjon – økonomisk og i form av fridager – innebærer at SSO-overenskomsten på dette punktet har en annen, avvikende regulering som går foran reguleringen i reiseregulativet § 10 nr. 2. Innføringen av den nye § 10 nr. 2 i reiseregulativet i overenskomstperioden kan i en slik situasjon ikke føre til at kompensasjonstillegget gjelder innenfor området for SSO-overenskomsten.
- (40) Dommen er avsagt med slik dissens som fremgår foran.

SLUTNING

1. Overenskomsten del B mellom Musikernes Fellesorganisasjon og Norsk Tjenestemannslag på den ene siden og Stavanger Symfoniorkester på den andre siden for perioden 1. april 2008 til 31. mars 2010 § 14.1.2 skal forstås slik at ansatte hos Stavanger Symfoniorkester har krav på et kompensasjonstillegg på 400 kroner per døgn utover 12 timer ved utenlandsreiser i henhold til Særavtale for reiser utenlands for statens regning for perioden 1. mars 2009–31. desember 2011 § 10 nr. 2.
2. Stavanger Symfoniorkester er tariffrettslig forpliktet til å etterbetale kompensasjonstillegg på 400 kroner per døgn utover 12 timer ved utenlandsreiser i samsvar med påstand nr. 1 til de berørte ansatte.

Jakob Wahl (s.)

Tron Løkken Sundet (s.)

Gunvald Gussgard (s.)

Tove Stangnes (s.)

Thor Boger (s.)

Kjell Bjørndalen (s.)

Karin Ask-Henriksen (s.)